

ชื่อเรื่อง รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2

ผู้วิจัย นางอรอุมา บวรศักดิ์

ตำแหน่ง ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ

ปีที่พิมพ์ 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study 3) ศึกษาผลการนำรูปแบบไปใช้ โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ 1) การศึกษาความต้องการจำเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นครู 291 คน เครื่องมือ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น 2) การพัฒนารูปแบบโดยนำผลจากระยะที่ 1 และการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี ยกร่างโดยนำรูปแบบและคู่มือ ผ่านกระบวนการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3) การนำรูปแบบไปใช้ กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูที่สมัครใจเข้าร่วม 30 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ความต้องการจำเป็น ได้แก่ 1) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย 4) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และ 6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. รูปแบบการนิเทศ 3P-ED Model ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการนิเทศและปัจจัยสู่ความสำเร็จ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3. ผลการนำรูปแบบไปใช้ พบว่า ครูมีความรู้ ความเข้าใจมากขึ้น สามารถจัดทำแผนและจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ Lesson Study จำนวน 4 ขั้นตอนได้ดี ส่วนใหญ่มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : รูปแบบ; การนิเทศ; การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning; กระบวนการ Lesson Study; ความต้องการจำเป็น

Title The Model on Supervision to Enhance Active Learning-Based Instructional for Teacher Through Lesson Study in the School Under the Office of Nongkhai Primary Educational Service Area 2

Author Ornuma Bowonsak

Date 2022

Abstract

The research aimed 1) to study the needs on Active Learning-Based Instructional for teachers 2) to study the model on supervision to enhance Active Learning-Based Instructional for teachers through Lesson Study 3) to study the results of the model to use through the research and the development process. It's divided into 3 phases: 1) Study the needs from a sample of 291 teachers. The instrument was the rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, average, standard deviation and priority needs index. 2) Development the model by using the results of Phase 1 and studying the best guidelines on drafting the model and handbooks through a process of seminar with the experts, evaluating the appropriate, feasibility and benefit from 3 experts. 3) The model was applied to a target group of 30 teachers who volunteered to participate.

The results were as follows:

1. The needs were: 1) Various learning techniques 2) Learning assessment 3) Technology materials and modern learning innovations 4) Child-centered learning 5) Curriculums and learning management system design and 6) Environment issues affecting learning

2. The model on supervision of 3P-ED Model included the principles, the objectives the supervision process and the suitable success factors. The possibility and the usefulness were at a high level.

3. The results of the model to use were as follows: The teachers gained more knowledge and more understanding. They could set the lesson plans and be able to Active Learning-Based Instructional through lesson study in 4 steps as well. Most teachers had various teaching techniques. They applied using appropriate technology materials and modern learning innovations, evaluated authentic assessment and the evaluation of satisfaction was at the highest level.

Keywords: Model; supervision; Active Learning-based instructional;
Lesson Study; Need Assessment

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study 3) ศึกษาผลการนำรูปแบบการนิเทศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ไปใช้ แบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการจำเป็น กลุ่มตัวอย่างเป็นครู จำนวน 291 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีลำดับความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศ โดยนำผลที่ได้จากระยะที่ 1 การทบทวนวรรณกรรม และการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดี จำนวน 3 โรงเรียน ยกเว้นโดยผู้วิจัยนำรูปแบบและคู่มือ ผ่านกระบวนการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 13 คน เพื่อวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะและประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ระยะที่ 3 การนำรูปแบบไปใช้และศึกษาผลการใช้ กลุ่มเป้าหมายคือ ครูที่เข้าร่วมด้วยความสมัครใจ จำนวน 30 คน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู เป็นดังนี้

1.1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อยืนยันองค์ประกอบ ได้แก่

1.1.1 องค์ประกอบของการนิเทศ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อม (Preparation : P) 2) การวางแผน (Planning : P) 3) การปฏิบัติการนิเทศ (Practice : P) 4) การประเมินผล (Evaluation : E) 5) การเผยแพร่ (Diffusion : D)

1.1.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 2) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 6 พฤติกรรมบ่งชี้ 3) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5 พฤติกรรมบ่งชี้ 4) การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 3 พฤติกรรมบ่งชี้ 5) สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย 3 พฤติกรรมบ่งชี้ 6) การประเมินการเรียนรู้ 3 พฤติกรรมบ่งชี้

1.1.3 องค์ประกอบของกระบวนการ Lesson Study ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การสอนและการสังเกต 3) การสะท้อนผล 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา

1.2 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และน้อยที่สุดคือเทคนิคการสอนที่หลากหลาย

1.3 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบ Active learning โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า การจัดสภาพแวดล้อม อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ การประเมินการเรียนรู้ และน้อยที่สุดคือหลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้

1.4 ความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูเรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย 4) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) หลักสูตรและการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และ 6) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2. รูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครูผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ที่สร้างมาจากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของการนิเทศ การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และกระบวนการ Lesson Study การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู การศึกษาดูงานโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดีจำนวน 3 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 และผลจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อมาสร้างวิธีการพัฒนาองค์ประกอบเหล่านี้ โดยรูปแบบการนิเทศเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ประกอบด้วย

2.1 ชื่อรูปแบบ คือ 1) “3P-ED Model” 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) หลักการและแนวคิด 4) องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศ 5) องค์ประกอบ ได้แก่ การเตรียมความพร้อม (Preparation : P) การวางแผน (Planning : P) การปฏิบัติการณ์ (Practice : P) การประเมินผล (Evaluation : E) และการเผยแพร่ (Diffusion : D) และ 5) ปัจจัยสู่ความสำเร็จ โดยมีเนื้อหาวิธีการปฏิบัติ การประเมินผล พฤติกรรมชี้วัดอยู่ในคู่มือการใช้รูปแบบและผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 คน ประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

3. ผลการนำรูปแบบไปใช้และการประเมินผลรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า

3.1 ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สูงขึ้น

3.2 ครูสามารถจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ โดยส่วนใหญ่มีองค์ประกอบด้าน 1) เทคนิคการสอนที่หลากหลาย 2) การประเมินการเรียนรู้ 3) สื่อ เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัย

3.3 ครูสามารถจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ Lesson Study จำนวน 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน (Planning : P) การสอนและการสังเกต (Do & See) การสะท้อนผล (Reflect : R) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนา (Share & Development) ร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานวิชาการ ครูคู่สัญญา และผู้ทรงคุณวุฒิหรือศึกษานิเทศก์ได้ โดยส่วนใหญ่มีเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย สามารถประยุกต์ใช้สื่อ เทคโนโลยีที่ทันสมัย ใช้นวัตกรรมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และสามารถประเมินการเรียนรู้ตามสภาพจริงได้

3.4 ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถใช้รูปแบบการนิเทศ เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ของครู ผ่านกระบวนการ Lesson Study โดยมีส่วนร่วมในกระบวนการนิเทศทุกขั้นตอน

3.5 ผู้เรียน มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่กำหนด

3.6 ครูมีความพึงพอใจในรูปแบบการนิเทศอยู่ในระดับมากที่สุด

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการนิเทศที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ช่วยเสริมสร้างให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ผ่านกระบวนการ Lesson Study ทำให้มีการพัฒนาคุณภาพในการจัดการเรียนรู้และส่งผลต่อผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้